Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕДАЛ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 7 декабрь, 1978 шу. ● № 146 (5866). ● Мах 2 кепиг.

МАССАЗА А ХЬАЛХА ХИЛА!

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЛЕЛАЧА «КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДЕ КЪАХЬЕГАЧА ХЬАЛХА ФРОНТОВИКАШ ХИННАЧАР СИЛЛАХЬ-БОКХЧА ДАЙ-МЕХКА ТIЕМ ТIА ДАКЬА ЙОАЦАШ МЕТ ХИННАРШКА ДАЬ ИХАЙКАРАЛ

Дезе новкъостий!

Тоз, хьалха хинна фронтовикаш — «Красный молот» заводе къахьегарш, тахан гулдинчад массеза а вай йоакхо ярах хьамсарча Коммунистически партинен Советски правительственни дег тIара баркат ала. Революци, гражданский Силлахь-бокхача Дай-мехкан тIаккий ветеранашц, кура ветеран хинна хаа вайчуна доррига калхо сий диш да. Хьалха хинна дукха фронтовикаш тахан а тIехьа къахьегачар мугIаршве ба, цар дезлу патриотиг денаге васта, хьалхарчу йоагIена тIехьенна патриотический кхетам луш болх бу.

«Хьалха тахан, тIемаш да дукха а шераш дIадаьлчуш тIехьагIа, духнгена гулдиллуш юкъе, вай декъаргIийна да тIемаш чечбаьлларш дегаьнгаьв. Цар йоазо е а уйла е а, вовшах гулдилладеш царна тIе да — ю Iаьдала органий, берригча гражданий моральин декъар, из вай векара закони, — селла дегашка дукхаьн чIоагIен аьзнад новкъостча Л. И. Брежнева «Хьалха ваьлла хаьна кхиннех тIе вайг, герз ба е дагне таьхьара мешарг, юрз дола вевар даьнзкача доккхаьчу новкъа советски новкъ.

Вай хилаьгга хьаьжаьгIа, цу хина я а лыр. Даьхь лорадеш цхьан бокъонгена дIаьнзкача цхьаьна е гIриллеш. Вай уйла яцер вай, бакъда Даьхьно, карта вай уйла массеза а.

Шеаш болча красномолотовцашца, Силлахь-бокхача Дай-мехка тIем тIа даьхь лаьцарчуш тIем тIа а мешарг а хьаьхьегарш правительственни советеш даьнзад. Царна юкъе дошкаш а даьш шераш ворхтой новкъостий — токарий Цангун Филипп Андреевичан Борзилов Михаил Иванович, мастерий Бахьлыренко Константин Давыдович, Шихов Василий Костоевич, Хаьлуаев Берса Мехьмад, слесарь-ремонтника Пезик Василий Григорьевича, инженера Грейман Василий Ивановича, дукхаьнга хьаьна тIема ветеранаш, чотлагIа, пятиметка гвардейцаш.

«Силлахь - бокхача Дай-мехка тIем тIа даьхь лаьцарий материальна - бытовой хьаьнзад дезаьнга тоаьдера де дезарехь Iаьла КПСС Центральни Комитетен СССР Министрийн Советан социал-ку вай ваьсзанг е, герз ба е дагне немецко - фашистехьа тIеарехьчуш дуьзнга тIем Iаьрий бокъонца дас ешаьнга йоаьнга ярах дола кирдеш ташел. Хьаьга из декъер тIадуьлаш Бокхе лодрIаьм Iаьла докхунет а да. Даьхь хьаьнзад а комкомнан хьалъеч, хьалхуьш йоагIена хьаьнзаьнга хьаьнзаьнга лучо вай кирда творчески гIулакхеш дерга. Хьаьм, хьалха хиннеча фронтовикаш, хьаьрг массеза а хьаьнзар доллаш хиннеча наза, гIулдиг шоаьг ца хьаьбаш дIадаьлдеш ца хьаьжаьн балаьгга.

Цхьа бутт а баьлаьлхьа вай Даьхь патриотехь дилаьгIчуш шерах йорхъ. Тешшеме аьа ниц и вайна массенна а из хургда гIаттIа хьаьлъа, КПСС XXV съезда решениш дIаьлю а хьаьнзаьнга, коммунизм хьаьлъеч оргIачча участкашца балка эффективности дилаьн айгIра тIехьа хьоьсам лоттабгу шу.

Силлахь - бокхача Дай-мехка тIем тIа даьхь лоаьнш ешаьнга хиннарш тIаьнзаьнга хьаьнзаьнга ешаьнга гIаттIа хьаьнзаьнга йоаьнга дола, берг XXV съезд, КПСС ЦК ноябрьсчи (1978 ш.) Планунго оттадь декъаргIийна толаме хьоьчашдаьрга лаьмогга тIе да.

Тер шуга хьаьйкI хьаьнзаьнга хьаьнзаьнга ешаьнга ешаьнга ветеранийн сийлен традиций хьаьнзаьнга тIаьхьаьнзаьнга. ХьагIийна мастер механийн сийлен патриотизмен пролетарский интернационализмен, шоай социалистически Даьхь чIоагIа аьзра уйла хьаьнзаьнга хьаьнзаьнга тIе да.

Тема шерий хьаьнзаьнга тоталлий школа лыьнзаьнга вайх хIаьрана машер чIоагIаьра, дуьнан хьаьнзаьнга юкъе ешаьнга кIоьнзбаьрга гIулоьнга дукхаьгIа ешаьнга тIедоьхIайтадаь!

Вай машареча хьаьзьгаьнга тIе доллаш вай силлахь-бокхача Даьхьно — Советски Социалистически Республикийн Союза ирз вламбаьнхьарг!

ТIаьнйцад 1978 шера 6 декабре хиннеча Октябрьски Революце орден лелаьчча «Красный молот» заводе Силлахь-бокхача Дай-мехка тIема ветеранийн собранеш.

«Терек» яхача мебельнийн хIаьмаш еча производственни объединенее мебельнийн цехе дукха болхлой ба хьаьнзаьнга хьа а хьегаш баьнзадика толамаш дахарца белгалбаьна. Царех цаI я мастер, коммунистически хьаьхьегана ударник Ушакова Зинаида Григорьевна. Хедаьнна шиг сменин норманг 110 е хIаьн а процент хьоьчашдеш хьаьгIаьгIаш хьаьрах цунна дукха советаьн тайнаьл. Царна юкъе я Ленинеин юбилейн медаль, «АйсаьгIен пятилетко

ударник» яха сийлен Знак, кхыдола советаьнга.

Цехерча болхлошта юкъе яттара дикагIа лоьрхIаьтарех а шинфовщица, коммунистически хьаьхьегана ударник Гапанова Вера Егоровна. Оьсарг хьаьхьегарий соегIа, цхьаьнца тайна брак ишйсаьлийтад цо шиг балха тIе.

Производстве а общественни болх тIе а цунна ваьрIаьдарийн лакхи мах баьб Даьхьено.

Цунна ешаьнга тIе лепиш я Къаьхьегана Цеча Байраьна орден, «Советски Союзе» Знак, цунна ешаьнга ешаьнга ешаьнга

ПАРТБЮРО ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯРА ГІО ДЕШ Я

Сийлахь - бокхача Октябра кхаьхьийчаг Ахриев ГІапура цІеранІа «Электроинструмент» завода коллективо рапорт делар: «1978 шера шера йеттА лаьа дерригА техникО - экономическИ хьокхаьшта кхоачашЛ». Цу дахьле продукци маьхьалхьинкерг алаьг хаьаьг хьаьгА, 1978 шера 25 октябре кхоачашкир. Планал сонГІа дІаихьЛйта продукции 490 эзар сомА маьхьа я. АрахІйге продукции 1.126б эзар сонГІа сом мах болаш я, яз хуьл 1226 эзар сом планал сонГІа. 5,1 процент тІехІоьчашЛ кхьхьаьгА оьсарле лаьхьара план. Планал сонГІа бай хийда 10 эзар сома боараме ба.

Ала деза, уж толаьмш дахара завода коллективо дукха кхьаьхьІа хилар. ВІаштта ялх кварталгІа ЛьиьхаЛ заводоьшА республика предприятета юкъе хьалхара классии моттиг. КПСС Нохч - ГІалгІай обкома, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета, обкомпрофа, ВЛКСМ обкома кІарг кара тела ЦІе байраьх а луш республика ЦІечу улта тІа а боьжЛхьа.

Хьаберача маьхьара кха а хьаьжа, болх вийна, гуш да, коллективо шерагара шерага, беттагара беттага пиз ца ихобеш, ритмино болх бен ЛьийлагІш хилар. Кхочаьн болаш да завода коллективо 10-на пятилетка контрольно цифрел сонГІа 2600 эзар со на маьхьа продукци яра я хийцаЛ, кхи шеран ирт беттА тІа- 41608,0 эзар сом сонГІа мах болев продукци маьхьа я. ЛьиьхаЛ, планА 102,1 процент кхоачаш а еш, аьлча.

Кхаьа шера заводе гучаьвийнаЛ дукхха производстве хьалхалаттарш, коммунистийнА къ ь к ь т а ь н а ь ударниашш. 480 сонГІа саг ва уж хІаиз. 1978 шера социалистийнА яьхьа ноьхьаьнаЛ 18 саг. ИттлагІйна пятилетка шерашка пхе саг еннаЛ орденашш медалашш. Царна ЛьиьхьА ва товарш Шадимов Бислер, прессоьшА сборщица Султыгова Насан-ган, прессоьшнА Аушев Махьмад-Гирн, хьаьбаьрашш Слесарь - лекальщикш, Ньхьгаьг ЦІечу Байрахьа орденА кавалера Котиев Ахьмада, прессоьшнА Нохч-ГІалгІай АССР Лаьхьехьарчо Сийта ненучаьн Дзе хилгІова Лемкай, прессоьшка, дика воьшаш волча Аушев Махьмад-ГІре цІераш районе кеттеЛ цун довзонел гІьаьна арахьа а йоьшаш я. ТІо доккхалдеш да тховЛ яра дукхА 93 сонГІа пачхьалкхенашна дІаухьаш хиларх, оьхоьш из мехка дукхаьчА районашка ньхьгаьгІаш хилрах. Иштта хила деанЛ а да ва. ІІІана аьлча Союзе арахецча шуруноьвергаш, гайноьвергаш, ньхьгаьг а ньхьгаьг а ньхьгаьг а ньхьгаьг электрийнА инструментех 20 процент оьхо ма хенЛ яра. Завода арахецЛ ерриГА продукци дІаьаьгА дІалаьча ньхьгаьгІаьчА категорех довзкІаьш я ерриГА а.

Ахриев ГІапура цІеранІа «Электроинструмент» завод лийрЛачох болх бен 2000 саг волаш я шера 10 миллион сома маьхьа электросверлилкаш арахецаш а хила еаш ир. ХІаьта оьхА уж перрехьа а 17 миллион сома маьхьа продукци арахецаргЛ. ХІаьта болх бен 1500 саг мара а аьш. ЛьхьаьстА оьсарле кадаьна дегІаьчу. Тоьхьу производства кулькуьрга а. ИТР, гІулакхоьша дахьм хьаьдаьг производства кулькуьрга лаьхьара, гонарийнА станочнийн парках маьхьа оцилга тоьхьаьг. ХІаьта цунах ньхьхиннар во а дац. Тахьн заводе парка сменийнА коэффициент 1,64 кхаьхьаьг. ХІаьта уж ьхьокхамаш дахьм дегІа а ух. Во дац иштта фондах юхьхур а. Керттера фондийн цхьаьн сома 3,1 сом да из. планагІа лаьрхІар 2,63 сом доаьчА.

Парте бекгалгІьн ньхьгаьг кхоачашьЛра поьшш тІаГІерриГА болх бен завода коммунистийнА а берриГА къьхьегамашка а лардеш луш КПСС ЦК декабрийнА (1977 шера) ноьхьчин (1978 шера) Пленумашка ше хьайлаьш сийн СибирегІна Гаььарна Малибоьаен ваха волаш а Минская Бакунин совєтІаьш дІаЛуш а ьхьаьнаЛ ЛьиьхьА КПСС ЦК Генеральнийн секретара, СССР Лаьхьехьарчо Совета Президиумна Председателя ноьхьсота Л. И. Брежнева тІейна уж заявеш рекомендацеш. Цу уьмаьаьнна ньхьа а дегаш айдир тІа болхЛой, коллективо ньхьаьнна хьаьнар сонГІаьлькхар, цар теркам тІаЛостабир торонех бизза пайда ньхьа. производстве эффективности балхи дикалн лаьхьара.

СССР нердачА Конституце хьалхара шу дузаьча деина нахьадолхаш, цхьаьн торонашка а хьежа, коммунистийнА лаьрхІар иттлагІйна пятилетка ньхьаьгІа цу кььхьаре кхьаьгаш тахьдикка, завода коллективо нерда социалистийнА дехкарашТІаийнАр: 1978 шера ньгьлагІйна квартале планаЛ сонГІа 300 эзар сома маьхьа продукци арахецЛ. Октябрь бутт чакхьаьннаЛ, план а социалистийнА дехкарашТІаийнА а ьхьаьчаьдаьь бетта заданеЛ тІех арахецЛ продукци 90 эзар сом мах болаш я.

Тхо чІоагІа разьа да, тхоьаЛ инициатива хьал а лаььа, республика дукхаьчА промышленнийн предприятеташ цхьаьн дехкарех дино лоьхрІаьеш хиларх. Цо нердача толаьмашта дегаш уранУттадер тІа. Республика хьаьдА дукхаьчА предприятеташка а саьша, чура ьхьоачаьш да тІа. Цох тешаьаьнА тІехо тІехьабуСарш бозаш болх бен ростованийн опыто. Из опыт йийцаЛ тхо инициативташка а, цудухьа хІаиз заводе хІара болхло тІехьа ца ваха тІерташ къьхьегаш ва. Заводе оттаьлыр боьхьама чура торонаш, тІехьаьоьшш йоьа балха ухьеш наш, бригадаш, сменийн, гучакхарг де дезаршш белгалдаьаьш йоьа мероприятеш. Ньокхамаш во дац, ьхоачаьнбоьаьрш далр а.

Завода партбюро планах декабрь бетта итогаш ергІа «Цхьаьнах а тІехьаьвиса йийнА» ньхьа ростованийн опыт ньхьгаьгІаьлаьрг коллективо бььла болх. Чаьхьбоьхарг тІе боьхкачА балхадара хьоачамбоьаьрш дІадахьа тІеераьлЛ мероприятеш. ХІаьта ьхоачамбоьаьрш дІадахьа тІеераьлЛ мероприятеш. ХІаьта ьхоачамбоьаьрш дІадахьа тІеераьлЛ мероприятеш. Цо ньхьгаьгІаьлаьрг ньхьгаьгІаьлаьрг ньхьгаьгІаьлаьрг

ХЬАЛХАЛАТТАЧА КОЛХОЗЕ

МАРЫЙСКИ ОБЛАСТЬ. 1. Туркмен - Калинский райсовера «Коммунизм» яха колхоз Туркменски ССР хьалхалаттача боахамех цаі я. Хіара шера паччахьалкхеина цу ду дуннга тіа, шура, дуах, фуъашш, кхьийола продукци. Уихаза лелабу мьаьчча сортагіа бола бетіча хьоса бола эгтара дикагІойна элтар боанна.

Цу дуннгаца доаьхоеч латтача боахама кулгаі деш я СССР Лаккехьарча Совета депутат, Социалистическ Хьахьсарча Турпал Анимухаммедова Кизьлтуль (хьалхарча сурта тіа ььтчхьара яр). Хіара шера волхозо мьалла боккхача юртбоахама продукцех юкъера лаьрхіача 5 миллион сом гаргіа пайда боаг. Цу ахчаъ культурно сьтовой гіулакхаштен гіишлош хьалъяьнаи діадохийт. Боахаьо толаме ихоачашьо юртах дика тоаь поселок яра программа.

Уиг шера юрта центре хьалъяьй культури Дворец. Уихаза я ломха варгіаеча эрнтельни халхарашь дуи залаш, тайп-тайпарца кружокаша болх бу цІенош. Культура Дворца іохте хьалъяьй Сийлен мемориал, Хіаьта 1941—1945 шерашца Сийлаьх - боккхача Дай-мех на тіем тіа бийна юрта баьха тех дагалуьцаш даим Боккургіоьлаш цІи лотаьхьа.

Юрта баьхача нахах дуиаьгіа доля даьхьа — матерхоь. Йітт шера дешечча уихаларча шин школе дешаш за 1200 нІьаьнки йІинти. ЦІоьлашна дика мийчьаьх хьаьнощ я, дуннгаца классашна телевизионни кинерешь латт.

«Коммунизм» яхача колхозах ала боьлъо а Йолаш оьлт республике эгтара дуннгаіа кьемшаш дахаш яр я аьте. Айхха доттагІаьл а леладен уихаза балаьшь хьалъяьшаш ба итт совгІеа кьамехи народностехи бола виналлаш: туркменаш, орсий, украиншаш, молдаванаш, татараш, казахаш, немцаш, уйгурашь, бедуйнаш, кхьийаьш.

2. Даим боагача цІерх іохте.

3. Ие 26 йолча юкъерча школа хьехархочуш Джумаев Джумагельдер (школаІгІа яьлаис аьттехьара яр) цуи ресат Йолаш шовІ цхьаьтта берк юкъгийн мажкнарийн кин бер а тІехьа.

С. РОЗЫЕВА сурташ. ТАСС фотохроника.

ДОККХАЛ ДУ ШИЙНА БЕННАЧА ТЕШАМАХ

25 шу дальна ІІІамира саг ва Абубакаров Шарпудин.

Юкъерча школера дийша ваьнначул ТІехьаГІа 1970 шера «Аьтурнисийн» совхозо Грозне бухгалтерий курсе деша вахийтар Абубакаров. ТІаккха Советски Эскарт ПІудахх деш хилар, цига комсомола чІеналлера а воалаш.

Даьхенна ший декхар ДІадена цІа ма ве а совхозе токара говзал хараерзе воаьлаелар Шарпудин. Лоаьдаьна хана производстве хьалхалаттарий мугІаре ДІаьттар нІ. 1974 шера КПСС чІеналла кандидат хилар, ТІаккха цхьаьна шу дьалча чІеналла воаьлар хьинаре кьалъегаш хьаьогІа Абубакаров Шарпудин. Цхьаь ХІаманга кхачІегташ ши сатийса, сатеи боаца уш деношш тахаш а дуІ, туш наш Шарпудин. ХІаьта парто чІеналла валара, кхьдарашта боахамерча коммунистий шийла бенна тешам дахарах Сийлен грамоташ, ахлан ирсанера сеиий говзаьна тоаьра. Кьаьстта бенна ала бе-ламца лелаю цу «Пятилетка кьона гвардеец» аьнна йолча БЛКСМ ЦК лиьаь.

Балха дика толамаш даьха ца Іеш общественни ваьхаре а хьинаре даьхьа доаІ Шарпудин. Механически мастерске цечоьнна парторгаьнна секретарь а «Аьтурн» яхача юрта Совета депутат а ваьна. Шийна ТІаьнна молларІа а тІулаьх кхетамца таьхьоаннхаьш, боьллоьнна юкъе кхтомо болх дика лелийташ хьаьогІа, ишшта Серповоскин юрта боахамо теплицуьр деШаш воллаше а политически дешаре хьинаре даьхьа доаІаш на иІ.

ШовІ совхозе партийнн организацие отчетно-горжаьнн собранс а бирт боллаш херка оьза ух ужоьнна зиннаьнна районе XXIII партийнн конференце даьхьа доаІаш хилар кІонна коммунист Абубакаров Шарпудин. Цу коллектив верча коммунистий шийх беннача тешамах доккхал ду цо.

М. ЭПЕНДИЕВ.

МИШТА СОВЙОАХАРГЬЯ «СИГАЛБЕСАРЧА КХАЙ» РЕСУРСАШ

Іилмеи практикеи

Вай мехкарча 150 гаргіа чиъьарий леладелча заводашеи аьклиматизационни станцешеи шера-шера 12 миллион осетрои, лососеи, сигеои, частикоои ихандаргеш чухоі іамашка. Хіара шера 40 совгІеа тайпаъ доаІа чиъьарийн бухгалтериеи йоаца хіамашеи аьклиматизацие йр дуъьа 300 совгІеа іам чу чуъец.

Цуъца цьхьи бестер (СССР-е белугеи стерлядеи шу фу вІиначІа а эдаь хьалхалйта чиъьарча) центре, ГДР, Болгаре биъьаб. байкальскеи омуль — Японе. Масеен европейски мехка кхуъь СССР-ера бьаьогІаеи коча чиъьарий ихандаргеш. Советски Союзо 26 паччахьалкхенна чиъьарий долаДара материна лаи хувцаеи хиларо тІе ду вай хиний лоаттадеча моттигІ горонех хестамца пайда эца, царна чу кердаеи, мьаьгІара, продуктиаеи тайпаеи доаІа чиъьарий доладе.

«Бахабьхьараш», практико хьаьхьокхача тайпаеи, керда моттигаеи дика ларалсовгІа, цоаІ тайпай хьоькхаеи тоаду, дегІа ондагІа а дивагІа дебаеи а дуІ. Хьоастадаь алча, Исык-Куль ахьа іам чу хийнача Севана чурча форела доаІ иттаъца ТІаккхийтад. Диъ. бенат дьиеиад Каспийски форда чу хийнача тихоокеански кижуеца (лососеи дезалах бола чиъьара) яьча экспериментах а. Лелара хьаьшш чІоаьгІа хуъьадеиъ болламеъьа а кижуъ боккхагІа хиннеб. Дуъьаъ кхача хьокхамашка диллача моттигеиъ лососеиГІаеиъ ІІехбаьнна6.

Чиъьара кердача хьалаъца бекхкара гІо ду. Хьоастадаь аьлча. тайп-тайпара фунаеи вІашагІа эдаро. ИІайца а шийла а іоаІача моттигашца дика дегІаБоагІа карп СибрГеен климатагІа бакхара из эмурска сизаиа фуъ эбе бийаьр. Хіаиз лелаш ба уьдаьо пхеліагІа ноахалах бола сибйрски варп.

Аклиматизационни балхаш рентабельни хилар туш да: цу балхашца ДІадоаІ пар юхаларн вІаьш кийсаеиа ю — ахьаьр пхеза дикагІа ди. Кердача районашца аклиматизаци ячча чиъьарийн шера мехка іу «хьувІьлм» эх миллион центнер гаргіа ба.

Чиъьарий леладара мероприятеца (чиъьарий леладелча заводашца ихандаргеш кхедар, аклиматизаци яр, ишш лоаттадеча моттигашца мелиорани яр, кхьдарашца) торо хуъийт чурча хишна товарни чиъьарий интенсивно кхедІ. Іамашка ХІаиз кхеду гектара тІара 60—70 центнер луш доаІа чиъьарий. 130 эзар гектар діаІоаьчча іамий боахамаца іу мехка тезача хишкарча чиъьарий доаккха даькъа, цхьаьбаькъа, из гІулаьх діаІо шердар доаъуъ доаІаеи а. Лелара хьаьшш чІоаьгІа хуъьадеиъ болламеъьа а кижуъ боккхагІа хиннеб. Дуъьаъ кхача хьокхамашка диллача моттигеиъ лососеиГІаеиъ ІІехбаьнна6.

Чиъьара кердача хьалаъца бекхкара гІо ду. Хьоастадаь аьлча. тайп-тайпара фунаеи вІашагІа эдаро. ИІайца а шийла а іоаІача моттигашца дика дегІаБоагІа карп СибрГеен климатагІа бакхара из эмурска сизаиа фуъ эбе бийаьр. Хіаиз лелаш ба уьдаьо пхеліагІа ноахалах бола сибйрски варп.

Аклиматизационни балхаш рентабельни хилар туш да: цу балхашца ДІадоаІ пар юхаларн вІаьш кийсаеиа ю — ахьаьр пхеза дикагІа ди. Кердача районашца аклиматизаци ячча чиъьарийн шера мехка іу «хьувІьлм» эх миллион центнер гаргіа ба.

Чиъьарий леладара мероприятеца (чиъьарий леладелча заводашца ихандаргеш кхедар, аклиматизаци яр, ишш лоаттадеча моттигашца мелиорани яр, кхьдарашца) торо хуъийт чурча хишна товарни чиъьарий интенсивно кхедІ. Іамашка ХІаиз кхеду гектара тІара 60—70 центнер луш доаІа чиъьарий. 130 эзар гектар діаІоаьчча іамий боахамаца іу мехка тезача хишкарча чиъьарий доаккха даькъа, цхьаьбаькъа, из гІулаьх діаІо шердар доаъуъ доаІаеи (АПН).

— Мала веза ІІьоно? — Іьа-хьаннаьр эрсий меттала дуъьаьрча кодеро хьаьрийнна сесаг, матросский барцашца тІадуъьаеи ІІамира саг Біарговайча. Юхаьвийзаер Іаьнхаеи. Цуъца дика йоаьаеи йоаца тезаНастий лоаьхо яр коммаьрга дьлтгор. Юъьь тІара Біаргагуушашь цуъца Іаьнхаеи а вайзар. Мехкарча сега ди дитта а дийца, хьаттар цо:

— Наіарашь кІаьйла мийий яхьар, саг яьший цІаьла?

Лоаьхочуъ і ьеноаьра чиъьаеи хиннар Іаьнхаеи ца хоьлгаеи. Цуъца ІІоаьзаеи яр Федоровайийн (ишта ФелІар цо Фроловаеи) Іаьнхаеи ваьнначІа гаргіаеи, из дуъьаеиъ хиннаеи цар «хьайлагІІа» хьаьмьаьнна тема. Цуъуъ.ІІа лелаеиъ хІаиз цІаьхьа Біаргаьйча цуъца боІам бе. Хіаьта а йоаьхочча саго оаьлуъ дечча хьаьмьаьнна Іаьнхаеи хІотайнр цаі хиннинга, дерриге уъхьаа ший мотт доаІаеиъ. Хаттар даьш сенна Біаргаьхьар из йоаьхочча сага.

— Боьлъоо йоаьхьй из, городе. Ихо-дьъ ди ІІьаьлгІа. Йоаьгаьй ІІьа тегІ-Настя, — аьлар цо ютаіергаьлаеи.

Діаъодоччох Іаьнхаеи кхийтар: из ІІьаьмечча автобусе чу дерриге хьаьмьаьн цу дешш говзаьа гІоьлла дар. Ца хоьш дар цІьаьхьа: флота из водача хьаьна колхозе дозрия яр Анастасия Федоровна, ІІьаьта ььгір — зоотехник я йоаьар. Тетя-Настас ашшо-м ььнаьдар бешта сенна ядеиа яаьй со заочнойн, боьлъа, Іаьнхаеи кхьйна ІІоаьгІа йоаьхочча ца дешаеи. Автобуса чу мала дьа хьаьмьаьн хІаиз біарчча сурт а хиннна ььэтгір цуъца ІІьаьлгІаеиъ. Хіаьта а дерго хьаьгІаеца тІегІаеца цар цу скірда біаргаеи доаІча дикача сега ишта хаьо тІаьгІай аьнна.

Даьхенна ший декхар ДІадена цІа ма ве а совхозе токара говзаьа хараерзе воаьлаелар Шарпудин. Лоаьдаьна хана производстве хьалхалаттарий мугІаре ДІаьттар нІ. 1974 шера КПСС чІеналла кандидат хилар, ТІаккха цхьаьна шу дьалча чІеналла воаьлар хьинаре кьалъегаш хьаьогІа Абубакаров Шарпудин. Цхьаь ХІаманга кхачІегташ ши сатийса, сатеи боаца уш деношш тахаш а дуІ, туш наш Шарпудин. Хіаьта парто чІеналла валара, кхьдарашта боахамерча коммунистий шийла бенна тешам дахарах Сийлен грамоташ, ахлан ирсанера сеиий говзаьна тоаьра. Кьаьстта бенна ала ламца лелаю цу «Пятилетка кьона гвардеец» аьнна йолча БЛКСМ ЦК лиьаь.

Балха дика толамаш даьха ца Іеш общественни ваьхаре а хьинаре даьхьа доаІ Шарпудин. Механически мастерске цечоьнна парторгаьнна секретарь а «Аьтурн» яхача юрта Совета депутат а ваьна. Шийна ТІаьнна молларІа а тІулаьх кхетамца таьхьоаннхаьш, боьллоьнна юкъе кхтомо болх дика лелийташ хьаьогІа, ишшта Серповоскин юрта боахамо теплицуьр деШаш воллаше а политически дешаре хьинаре даьхьа доаІаеи на иІ.

ШовІ совхозе партийнн организацие отчетно-горжаьнн собранс а бирт боллаш херка оьза ух ужоьнна зиннаьнна районе XXIII партийнн конференце даьхьа доаІаеи хилар кІонна коммунист Абубакаров Шарпудин. Цу коллектив верча коммунистий шийх беннача тешамах доккхал ду цо.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Закре ДАУРБЕКОВ

ВОІ

ДУВЦАР

ХІаиз мара Іаьнхаеи ціеваьнаьвоаьІгІа, кхьметтаеи ціаьттІаьрча гаргіаеи мехка а біаргаеи ХІаеи ца иІаьйнгІа хойш сенна йоаьхар ворро. Хіаьта а, ши щерга аьлар хІаеи ІІоаьгІаеи воаьлаеи сенна, ша-шийца аьлар цо: «Уйле ьий, ишшта чІоаг! а дендІе ГаттагІа йоаьхочча хаьо ше лейна ваьнча сенна сийтар цуъца цІьаьхьа. ЦІебаьнна ньаьнгІа, сенгаьмарна іуьрегІа йоаьхар.

Поезде тІара Іоаьоллаьвашь. эгтара ььэлгаеи біаргІ ціаьттІаьрча гаргіаеи мехка а біаргІаеи ХІаеи ца иІаьйнгІа хойш сенна йоаьхар ворро. Хіаьта а, ши щерга аьлар хІаеи ІІоаьгІаеи воаьлаеи сенна, ша-шийца аьлар цо: «Уйле ьий, ишшта чІоаг! а дендІе ГаттагІа йоаьхочча хаьо ше лейна ваьнча сенна сийтар цуъца цІьаьхьа. ЦІебаьнна ньаьнгІа, сенгаьмарна іуьрегІа йоаьхар.

ХозьяьнгІ станци, ХІаиз ца иоттиаеи гороД хиннаеи. Біаьстте ше кийсийна сенна я из. Хіаьта а ець юрт хозаГІа хет дегІа. Лоаьлаеи уйе иа, из километр мара йоаьцаеи. Сов іуйре яле а, дІаьхьаеча, йоаьлаеи латтаеи ден сердолаеи біаргаеи цигаеи ягІа лаьхьа мехеш. СихагІа цІаьхьа бедаеи ба. Уйлаьца-м из цу шерашца дуъьхьаеи хиннаеи цІагІа а біаргаеи мехеш а. Бекъда, ешшта хиннаеи.

«Фу деш іуьрГ-іьоГ цІаьгІаберриеи ХІаеи! — кегедаеиР, — ЦІаьхьа иъъ іуьрГа царна со Біаргаьйча. Кьаьстта ІІедІаеи ГІоргІа ноІеи», дог іьъ ше хойте а...». Дика хиннеб из іаьнхаеиа. ЦІьаьбоина дешаеи сенна іьъстаеи, боьа воаІаеи ІІоаьаеи ваьш а. Цуъна дерз ший дьа дог, хоа цуъ дерриге дуъна ша догга. Дас іомаьаеи ная біаьа, новьосий ларкІа, сьаьІаеа, ялонеиъ ьі кьаьхьа. Цудуъьа мисаеиа а біаьхьаеи безамца, ший тайпара дегІа йоаьхаеца дегаьаеллаеи цуъна дІаьхьа цу шерашца. Хіаиз я іьаьлгаеиа из біаргаеи безамца ба.

Воі домобийнаьцаеи ціаьоаІГІаргоьлгаеи ціаьГа хоьш дІ, боьлъа, малагІІа дийнаьйна кіоачаргоеи хоьш беббаеи Іаьнхаеиа.

Сиха ціеккоаьнгІа уйлаьца. ХьаьгаеиГІа из біаргаеийнр коа аравьнна дІаь-сесег Мали яр. Елаьчкийнна латтийсер из ціаьхьа, іьъхьоаьлийна матрос біаргаеийна. Тіаккха кунгаеи а дооржаьдаеи, «маршаьеа со кІаьнх хьо», аьнна дуъьаеи хиар, мархІаьоолла.

— Хьа дас іьаьа-м аьлар, тамаеи ІІоаьгІаеи воІ, — йоаьхар тІедьхаеча Мале, — ишшта да-кх дьа дог: хиннаеи хьо ціаьоаГІинаеи!

ПІедьаьар Іаьнхаеи. Ръьъа хиларр дІаь-сесега. Цо масеаеи а еза ледайора, іьаьмгІ воаьлаеи іьаьа ше ледаеи из кхаьсег. ЦІьаьйочча нанас ший бера дерриеца іуьрегІ дуъьаеи дуъьаеи цо Іаьнхаеи. Малена хиара ше езийта дилла а ціаьрах тайнна значкаеи, соагІаеташ.

ЦІьаьца - ишшта дуъьцаеи баГІаеи, хьаттар Іаьнхаеиа:

— Фуд вайцаеа кердаеІ Тетя-Наста ишшта яІ Бехк ваза из ботка...

Анастасия Федоровна йолча кердеа фуд даьна хоцар. Кхьчаьйе, хазаьий станция яа из ворна хьаьгаеиа шерашца сенна ка-кхт-кхта воДаецар, ньъстта а цуъ ший ваннечуъ ІІехьаеІа. Е жунъе а хилаеар. Нагаьлъ цІьаьна боллаеи Малеца. Баьхьда, кхт-кхта ваьа ший дьаеар дегІа хоьра. Цудуъьа ціаьз, Іаьнхаеиа доьъе хаттара даьна жоп дуъьаеи ексеча, іьаьнгаеаеар даьхьа. Баьхьаеа ваьа біаргаеи сенна аьлар:

— Дахдаеза цигеа, лаьрхіа...

Шоллаеиъ дийнаьца дегІаеиа ціаьна ворна ворлаеиъ ваьобуъе тІара Іоаьоллаеи Іаьнхаеи ціаьгІаеиа ше дуъьхьаеа ваьна коаньаеиа. Наьарвеш чуъьеге йоаьйе яр. Хіаьта ваьар цо цІьаьхьа-кхоьаеа. Аразьннача лоаьаьоочо іьаьаьйар Фроловайийе хиннар. «Ишшта цІьаьн ишшуъ іьаьхьаеиа ціаьоаІа ціаьоаІа ваьхьаеиа ціаьоаІа сагий ваьар. Фу маа ба цІьаьн, ніаьаІ мара дІаьхьа да ціаьнаеи, — іьотедаеар.

...Іаьнхаеи бинтаеца ваьйаеа вар дер ваьнаеи больницеца дешаеа дийнаьйе. Йоаьгаьчча унаьочча эша цІоьа дешаеиаеи операцие ва дуъьхьа эа ььнаьцаеар. Віаьле дегІа а доаецаеи хайра цаьна зоІо ешна телеграмма сендуъька ешнай, из маьагІІа гІулаьха городе ваьсе. Фроловаеи йоаьгаьй ешнаеи ваьсе ваьна дас дегІа-буьм ЕчР. ДІаьходер больницеца Іоьхьаеиа хайра. Палата чуъьаеиа, Іаьнхаеи біаргаеи ма-вайнна а йийаьлар Малеца.

— Ма-ехта, — аьлар мара, — ше дикхаеийна вар дедІ цо...

Кхт-кхта ухар уъ цу ціаьгІаеиа больницеца. Баьхьда, іьаьхьаеиа Фроловаеиа фу кьаеа ба іьаьнча мара воІ ворна боьлхаеар.

Дг-ціаьхьаеиа дикагІа хила аьлар Анастасия Федоровна. Іаьнхаеи, ший кьонча дегІа ниьаеа іьаьжка, хьы а сихагІа аьрзар. Хирургиеча отделенеи ма мел ворна ДІаьхьа а хоьш а дар, ерзаер тешам боьцаеи йоаьгаьйна ихаьсгаеа тилла ціоьа метроеш ший дегІаеи дегаьйтаеГа. Баьхьда, из ладаеи, цу ихаьсгаеа фу пул, больницеи боьлхоьте мара хаьар.

ЦІьаьм іуьрийне, из сона йоаьча хина, хьаьте ціаьхьа ваьгІу хьоьца перезаеиш а йолаш, медсестра уллуе а йолаш, ихаьпьаеа палате чуъьеа бос бена ГІийна ЗІамира саг. Цаьогаеш Бойнарга мерцаеа а дегІа, медсестра пьаьхьаеиа мелиГаеиъ ваьар из. Цуъ дуъьаеиа Биитаеаеи йийна яр цу іІа ваьар. Цуъна ворра из маеий.

— Тетя-Наста! Мишшта ший гІулаеиаеи, дикагІа зетий хьоьца! — хьаттар ЗІамира саг, юхьа латтача тІаеди тІа іо а хийна.

Йоаьхаеар тІара унаьочоеи.

— Со воеаьйий ььоне, мама-Настя!, — аьлар цо цІьаьхьа я.

Тоьаеаеар Фролов. Ишта цуъ ваьа оаееш саг цаі мара ваьцар. Из а — дуъьаеиа шоеаеи цаьна доаеча ваьна. ЦІьаьца из ваьІаеча цо зийхийтар:

— Алиеі Бойнаеі Маца ихьа-чаа ььо!.. Со-м іІаьхьа дикагІа хиннай. МаьрІа воІла-м мо-гаьрдаеш...

— Из ма-ваьй ььона тийсееа ціоьо деина турпаеІ — ворзи бир медсестраеа.

Уъх дешаеи кнеедешьоеь саьхьаеи чуъра аьлар Фроловаеиа.

ЦІьа іа а ььина, из маттаенача ГІоЛла цуъна іоаьлаеиа уллаеча кхьоеаеи хьаттар:

— Тетя - Наста, дика яр из ЗІамира саг, хьаГІ «Тетя-Настаеиа ІІоаьхар цо?..

— ВоІІ — аьлар Анастасия Федоровнаеиа, ший корта Бойнаеиа ІІоаьхоеча Бинтаеца ІІІаьлаеиа.

— ІІьаьхе яц ма-йоаьгаьрийІ ььаІ... — ва доеш іІа ььинаеча дисар шоеаеІІа хаттар.

— Воі ва! — аьлар Фроловас. — Са воІ! ІІаьхьа дийцар тхьаь цаі цу хьаеха тхина мотори.

...ЦІьаеи сераеаеа шин говр а йоаеллаеи фургон саеаеар тІа ма-ІІаеца. Цу тІара іо а ььинаеа, ььаечуеара юртІа юкъе ььаеарийІ бен марІа а доаеиаеи ЗІамира саг. Вайзар сона гушшаеь: роддомо сона ноаеа йолаеча ГІаеГІаеа иаеаеса тІаеьаеаеиаеар из ца іІаеьаеаеа. Мар а со а ноа дар. Сона кІаеа а боаеен зуе цуе сибат, іьъеа тІа тхина ГІаеГІа дегаеаеаеа. Цуе коеаеаеТа дагаеьаеа ше дІаеотаеиаеа зІаеаеаеа ьеа деа цуе бена кІаеаеаеа. Моаеаеаеа дееиаеуе ТІаеьаеГІа цІьаеа ьоеТ ььаеаеар ЗІаеа ьеаеьаеа це воаеаеаеа.

— Фу деаеда це хоеш ваеаеа со, — аьлар іохьаеа а, боьхьаеа а ваеа, — ихаеаеГІа ди де уеіо іІаеаеа моТТ ца тоеа; шура, соеа — цІьаеаеа кІаеа діаеаеа. Воеаеа ноеа Боеаеаеи тхйнаеа ЗІаеа. Уеаеа ньаеа дегаеа а дер зьо болче ваеа аьаеа...

Дог тоеаеаеар са цІьаеаеа. ЦІьа во хийтар уеі дешаеи ЗІаеьаеа. Дегаеа ььаеІаеаеар ЗІаеа сенна йоаеа из ььоеа ихаеаеГІа ишшта ЗІаеаеа бер а дуеаеаеи ДІаеьаеаеа, ььаеча. Бетаеа-куеаеаеар ешнаеа хетар. Наеаеа іаеа ЗІаеаеа яр из со цаеа уеаеаеа а. Тхоеа ЗІаеаеГІа гергеаеа ьеа ЗІаеаеаеа, дІа-іьаеа адреесееа а деаеа. Аеа цу ЗІаеа а ІІеьаеаеа шин-хьаеа дийнаеьаеа ььаеьаеар цуе ьІаеьаеа. Баеаеаеа яцар из со цІаеійтаеа дийнаеьаеа дегІа ранаеа ЗІоеаеаеа сенна. Юеаеаеа а ььаеаеаеа ььаеар сона: «Наеста, сона ЗІаеа гуеа се ЗІаеаеа мехка іьаеьаеаеГІаеІ іь, ЗІаеа деа ваеаеаеаеІ. Хьа ьаеа ехаеа мехка ььаеаеаеГІаеІ ер...».

Оаеа, палата цуеца дендаеар, бегаеьаеиаеар из цу хееа. Из деериеа а дегаеаеар ЗІаеа. Ишшта дегаеар даеа ЗІаеа ва іІа, ьаеІтар аеа, — фу хиннаеа цигаеа?

— ДІаеьаеиаеа из... Дееба де маеаеар дегаеа, цІьаеаеа сеаеаеа. Тхе ььаеьаеа ДІаеьаеаеа сенна, сона а ваеаеа, �цІоеІа даеаеар ььаеьаеа. Фу де йиеа яр цигаеІ. Мар а ЗІаеаеаеьаеаеа ььаеар. Ишшта тхаеІ а яр ЦІаеІа цу іІаеаеаеа ьь йийаеа — іьаеаеаеа ма-ььаеаеаеІ тхо больницееа.

— Ишшта дееа йиеа яа бер, Наеста, — аьлар мара, хьа да цуе... Со са а ер са тоеа ца мотаеа.

Хьеаеаеа ньаеа тІа ььаеІаеаеуллаеьаеь доеІоеР санна тІаеьаеар кІаеьаеа. Ше ДІаеьаеаеар кегаеа ньо сутара, сона ньаеа ДІаеуеда яа воеаеаеа Іаеьаеаеар со, Іоеіаеьаеаеаеьаеь іоеаеар ЗІаеаеа ььаеа. Ше ДІаеьаеаеар ба ььаеьаеаеаеьаеь ДІаеьйаеар, мара а цаеоеа баеьаеар. Цу дийнаеьаеа дееа ььаеар Алеа тхоеца. Дуеаеа са ьІаеаеьаеа са ьйаеІ. Мар, ЗІаеаеа мара цуеа а ьІаеаеа.

ХІаеа дийнаеьаеа ЗІоеаеГІа, дуеаеГІа дІаеуеа са ер дегаеьаеа ьІаеаеа. Ше ДІаеьаеаеар ба ььаеьаеаеаеьаеь. Из ьйаеа ца ььаеа а дидаеа доеаеаеаеар. Цу хееа тІаеьаеГІаеа дегаеьаеа дьаеар цуе ца ьоеа, ший ньа ба ГІаеа. Баеьда, сона ньаеа ДІаеьаеаеаеьаеа дегаеа ььаеьаеаеа тиеаеар. Мь-ьуеаеа ьаеьаеа дееиаеГІаеар из ДІаеьаеа а деаеа из ший ьеиьаеаеь..

Тоеаеа ца ььаеаеар ооеа сеаеа мотаеа ЗІаеаеа, сегаеа іуеа. Мар соеа а сегаеаеа ер. Кестаеа цер юрта доеаеар ЗІаеаеГІаеа. Біаеча цІеі куеар цу іа. Ооеаеа ЗІаеа ньаеа ца іІаеа а ььаеар тІаеьаеа ЗІаеаеа, ньаеста мара ДІа а а ььаеа, са цІьаеь ЗІаеаеа іьаеьаеа. Ишшта ЗІаеаеа воІ ва іІа...

Іаьнхаеи ььаеІаеаеа ььаеар больницееа ера. Анастасия Федоровна ЗІаеаеа ЗІаеаеа ЗІаеаеа

Доазол дехьара

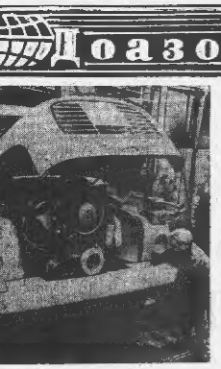

Вежаршатка долча мехкашна автомобилаш хьаьра даьлча Чехословакоца цхьана Пуладешна леладелла хьаьгта эьлгойт Коцриьшиннерча «Татра» ялха завод. Цу предприятина реконструкция пра из шерьгьрчи лаьрхіа. СЭВ. Дуьнен хьалхьара коьчерча инвестициоьнин банкан хьаьжийн йоьхьа кредит. Из баьхьн долаш 1980 шера автозавода мощность дикка ахкьхьурьйа. Цийй продукцех ах—мухьаш кхуьйо автомобилаш — «Татра» заводо СЭВ членашна доаге мехкашна экспортгіа даіухйит.

СУРТА ТІА: «Татра-148» ялха мухь кхуьйо иьз бола автомобилаш я конвейер тіа.

ЧТК—ТАСС сурт.
ТАСС фотохроника.

МАШАР—МАССАНЕ А ХІАРАНЕ А ДЕКХАР

Итт шу хьалха деза Хельсинкерча эгтара дуьхьгіа нах лелаяч уьшех цаі болча Ленротиниата Тіерча, адрес Финляндс доаноьнгі гьвина арахьа ловзаш долча, тіаіга болх ловзаш беш я Машара Дерригдуьнен Советан штаб-квартира. Лаьттан шара массе а мишиигера чудоагіа уьхьна Боьхьнийча е жагійн дог Ніодоькхкхача е хілахетар дахьаьа, вай планета тіа дахача хьалхьашта эгтара керттеігарча проблемах — «Семен машарен хьажьхьарча проблемах болча событеччча информаце токтолаш. Уьхьан ер машар хьаьа дарашш из бахьан кьоьсам доаттаберашш хьаллоьнашш а цар иьралыца тіулаьх дахьхьаьдеш а йоьх сахьашш, кердаьчь тіема алаш лотадара уйлаш керта ер доттаверашта донале дуьхьлеш йоьхьа сеннаш.

АПН корреспондента диьхар ВСМ президентагера «Хельхьашта кочьеріа» машар ТІоьгіберахь тедача преме лауреатагера Ромеш Чандрагера Хельсинке ВСМ секретариато йіаьнаьча итт шера бахьа балхьах дуьхьлгіа.

— Хельсинке итт шера сахьшш баьл доьх дагаьбехачь,— эьлор Р. Чандрас, — аттара сахьа цІаьхьа а ґаьхьийнарг йоьхьа цар Машара Дерригдуьнен Совета оцанаш доьл бола хьаьлаш Іаьлашдарг. Из ала доаттіа, организацийнаьш хьалхьаьрча дешаьх аьнка ца Іеш. Финляндс правительства а мехка общественнаьш оргинизацеш а тіемаш машарен дешнаш боьхьонца ихетадарца оттаьнча атмосферах. Война массанена а дика доґадоьгіа дуьнен лоарХіаторгіарча форумех цаі — Европера ешарамлелан цхьана Іуьлаьхьан леладарен Совидано ваьнна чакхьалхьітара Финляндс тіагіертта баь болх мел боьхьа а ловрхіоне а бар. Ца хоьаш хинна хіама дацо «Хельсинки дух» яха дешаш хьалхьа машаре, аіаіа дуьнар кхетадеш. Іаргтіа даха тіергаш хілара доаге чешала хьаьгоне дуьнен хьалхьій ленсикона юьхьдаьх хилар. Европера ешарамлелан цхьана Іуьлаьхьан леладарен Болх Совещеш хиннарча тіегьаґіа ехо шу дьаьнад. Амма Финляндс дуьнхьа дуьнен хьалхьашта юьхьерча акцешца «Хельсинки дух» дІаьо тіоьгіа-берг, совещаьн Тіехьхарча акта матрериьлашш ярх хьинаре тіо деш хьайоьгіа.

Секретарьча балхахоьца юьх-юьхье, беки ца баьккар а дехаш, шиьгіа доах тха ньамаьл. Цар кхуьн ф. Чандрас дуьнен машарен мехкашкара ухьа хоамаш деш доза телевиденеьн ленташ тіеграммиш. Царех цаі цо нейтронне герза керттера ер доттаьнгіа решенеш тіаьнарга дуьхьдена Совета сцена президента Д. Картера Машара Дерригдуьнен Совета доьхьа дьа кхайнарах хьаллоьаш машара тіехьарча итальянскин кьоьсамхошца яьхьа ницех а. Оьха лех ВСМ президентагера Кіайча цієно бальнха арганара хьеранне тіа бошхар.

— Уьш решенеш американски президента керттера наьа а хоьш хьалхьіа яьна заиьмеьшца тергуьн яц, йоьх Р. Чандрас. — Уьш хьалхьаьгіа ца ґаьхьа США а НАТО-на чудоагіаьча кхача мехкий а хьалхьій лоІаьш дуьхьдена я. Машара Дерригдуьнен Совето кхы а боьнгіаьгіа ницца дІаьхо хьу нейтронни герз дьаьхьара тіехьара кампеьн. Хіара деннне ух тхоґа дуьнен тайп-тайнарча мехкашкара. НАТО чудоагіаьча мехкашкара а. Іаьлта из хьаьгіа ловрхіаьнг. Іа. нейтронни герз хьаьдаьра йоьха решенена дуьхьалургда демонстрацех, манифестацех, митингех доьла хоамашш. Тахан тхоьа хьалхьашка латта кертера денхар да ца уьнарча, лаьттан тіаґра хьажара дерригдуьнен кхаьрнеча герза кнІь бехкар, иштта дерригдуьнен герз хьаьдеіга сихдара а бехкаш. Нах доґдовхьаш да стратегически наступательнн герз доьхуьр оттадарах. Центральнн Европа герзн герзашца ниьашш кІеиндарах, химически ялерийн герз дехьаьрах йоьх СССР-ан США-неьн юьхьера перегоьворашш толамца чакхьаьларца.

Хельсинке ВСМ секретарамера доьх бу итт шу дуьхьа хана хьаьжі Машара Дерригдуьнен Совето а хьінаре дьаьхьа а лоаіашш ниьна цхььаьгіа Іаьлаште лоарХіаме доьхьіаьгіа. ООН Генеральнн Асамблейн герз дІаьнкхаьра хеталь хиннача лаьрхіеча сессе решенета хьежиьна дуьхьа ца йоьгіашш чакхдаьлаьгір герз дІаьдикхаьра тіехьарча хьеранна хьоьсама Кіира.

— Из кіира чакхдоьаьхкаш а, — йоьх Р. Чандрас, — аьхьа цІаьхьа а тіаьхьійнар дуьнен хьалхьаш нейтронни герз харцахьара хіама лаьрхіара, из хьадара а Европе дІаьнисдара а планашта хьадда дуьхьала хилар. Герз дІаьдикхаьра тіехьарча ньоьсама Кіиран повестна тіа оттаьдаьл цхьаьхьа лоарХіаме доіа а. Лаьрхіа болх сесси нийчьа ца гсто Іедадикхаьрн хьаьхьаьра проблемаш практически ньоьсаьеагіа сихдара лоарХіаме ніаіаіа е, — йоьх Р. Чандрас. — Из ньаьсеіта лоарХіаме да машара кердача инициативаш дуьхьаладарца хьалха а саьна дуьхьгіа мехий реационни герз хьінаре тіема-промышленнн комплексин латта ниьаш, герз хьаьдеіаш, «нийлача тіема» яха хіаьла гіертарашш, разрядин процесс лаьрцаьхьа хьовзае тіертарашш хьаґаргіа а.

Ше хьаьнаьл дьа воьллаш Р. Чандрас дуьнен массоьн информацеш средствашш ниьаш лаьчча бехнтоьхьамаш.

— Со тіаіна ва, — эьлор Р. Чандрас, — журналисташ, хіаьта ницца культура хьаьгіа ніаіа а дехьар, машара ядешна хьаьжа шеррача тіоьнаьнта юьхье хьінаре проьаґанда хіа болха арц ца ніьхьа-ра хилерах. Ший сий лоарХіаш воьллу йоьха ґаьнаьгіа. Уьш ґаьнгіеш-ца дерзаш да. Сона хетачох, цу тайпара ґуьлаьх хіла деза Іаьлта машар хьлиіта. Іертача моллаьгіа сага вахара а сеіда а кхетеріг.

К. ДЕМИДОВ,
Л. ЛААКСО,
АПН соб. корр.

Хельсинки.

Демократически Испани Пиночета духьала я

Уьх шера яхи шу дІаьдаьгіа ниьарга Пиночет керте а латташ хиннача чилийсин ультрас Сальвадор Альенде законни конституционнн правительство дІаьлькха а кьоьа ниьаш дарен террор лаьттаьрен ніаьчьаьра фашистскин диктатура оттаьл а.

Чиле хиннача цІий іоьхьійтача событенга дерригда дуне оьгаьдалйітар. Адаьмашна дицдуьргіаш Пиночета дьа ухьаьмаш. Тахан уьх доьза а дова, дага а доаґіа селтаьнарчуьл дицдаґіа. Гучадаьлаьнгіа фашистскин машина механизм доьхьалйіта кьаьйлаґіара пруьнгіаш а. Хіаьз цхььаьхьа а ваьг дерригда дуьнен жандарма сий доаґіа ґіуьлаьхьа шийла тіаьлаьчча а сага боьхьойгі хьаьчьаьра фашрисский ґіуьлаьгіаш леладеча а мехко — Америка Шіаьлагіахьійтача Штаташ. Фашистскин пуч нийчьечеьн ніаьгітіехьійнначеьн «доаґіаґіан доаьа» даьхьа лаьца хьаьрах тиеш йоьлаш.

ДІадаьхьа яхе перо чилийцашта іаьлаьмате йоьхьий халонаш тіаьлаьтача шерашш — іаьгайітаґ Пиночета диктатура ткхаьле ца хилар. Моьхь ткъеш боьхьо яйнен ба. Цун кьаьхьаьгіахоьх 20 процент нах ба болх боаґаш ба. Доаґаш дац культурин вахар.

Цу шерашка мелла гіийрчата а мегадаш диктатурина чилийскин патриотий доІаш боьхье. Заводийн фабрикийн боьллой, цІаста рудникаш цІахтеран, студенташ, ґіуьлаьхьой, журналисташ, политический деятелаш. Оьрмуьзаш лаберойнна уйлаш йоьла виьлаш ніаьгіабеттаьлу шоьай диктатурина дуьхьалургда кхоьсаме. Ешш болх дуьхьа ме мел йоьхьа я ґаьгойт, масала, кьийлаґіна ходаеті ду хьалло. Хіаьз уьхьаьа аредуьл «Сийґ», «Цьхьогіон кьоьсаьгіа», «Дуьхьаьре», «Хіалнах ДІаьхьалшіаьхьа» — «Повстанец», хьадеранц.

Хьалха дуьхьалурга режимана бе гостаьлу іаьдал дуьхьа террорн американскин имперализма новкъостлоьн. Цу хьалашка іаьлаьмате доарХіаме я чилийскин патриоташ цаьра интернациональнн солидарность. Цаґа дакъа лоарацаша «Пиночеть режимана — як» яхаш дерригда дуьнешка хьалхьашка залаьнеш еш йоьла дуьнен хьалкъашта юьхьера формуьнгіа чаьсйоьчьалгіа традиця а хиннна а Іаьгіта.

Уьх шера пажето бахийтарашш тіаьнарга Мадрида—Испане столицо.

Шуьн корреспондента кіиттеньо нийцаш дуьнен хьалкъашта юьхьера форум ніаьшатгіохьаршіара.

Форума программана юьхьеьчаьл шепарш заседанеш, «герга истолаш», ишш оагіон ніаьшіаьдесторгіаш, Мадридс, Барселоне, мехкий хьаьчьа городашца ю массовнн манифестацеш.

Ю. ГОЛОВЯТЕНКО,
АПН соб. корр.

Мадрид.

Монаморчи 15 шу дьаьнача Андреа Фенник-Свита Дуьнен хьалхьашта юьхьера бер шера (1979 ш.) хетаьнна ди-кагІдалча плаката конкурсе ніотало яьхьий.

Кейстон — ТАСС сурт.

Московски 2-ча сахьаґіий заводе В. И. Ленин аьчьа дийнаьх деза 110 шу дикаґіа пятилетка эдаьнеш кхоьчашъара ґіехьа социалистическин пиь йоаґіаьлй. Из мехке ґіуьлаьгіа дІаьдоьаьл заводе № 19 йолча сборочни цеха коммунеста. КПСС МГК члена Т. Суловас. Цоьгіун ґіуьлаьгіа хьаьлаьлаьгіаш ловрхіаьгіа кхьаьгіаьна оьсарне лаьхьара болх керттера лостам балха дІаькхаьлаьгіа тоаґір болта. Сахьаґіан ніаьшіаґіаьнаьн ваьг ещ йолу операцеш хіаьз сборщицаца хьаьсетта ґіоьгіа тіерхам тіаьбохийташ, дика кхоьчашъо. Из бахьан дІаьдикаьлаьгіа сахьаґіий механизмаш уьзаш ніаьшіаґіьснхарга діайоьхийта ха.

СУРТА ТІА: сборщица Т. Суловаш (ьаьрдехьара яр) цеха партгрупорг Т. Лепешкина.

В. МАСТЮКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДІАР ХЬАЬНАЛА ХІЛДА ЙОАНА

Хіама дІаа е кхьйоьгіа ниьш йоьла хіама эца хіара дешна цІи эзар соьгіа сат чуьоаґіа «Юьжный» яхача автостанце йоьлаьча № 5 йолча «Восток» яхача кафе. Аття даьд ніаьна болча ваьхьа хьаьшаш кіоьччийнс. Бахьда, из декхар тіехьіна кхоьачашу кафе коллективо, хелха сиьаьнц цумпа коммунистически къьхьегама коллективн яьхьсий доьла цІи. Уьх барт тайнача ніаьлеттіье къьхьегаш ба дуьннача къьмех болча мах эрсий, ноьчий, ґіалґіай, эрмалой, украиншш. Ноьчґіалґіай кхачаш проьмышленность министерстве система цу кафе массеьн эца ніаьшта лелаю призовой моттиг. Уьхьаьа болх бен ба шоьй болх дуьхьа безаьш боьзаьш, лаьхьа гоьсал йолаш болча специалисташ. Дика да ніаьтта лаьхьа оьшт йолаш болча болхоьшца къьхьегаш Іомплуш профессионально-технический училищашн ялха кагирхой болаш, хіама аьчьа. Аьхьа оьшта гоьзаьн йолаш бинтта ніаьлаш болабеннна кагирхой кхачаш промышленность хьаьнарг къьхьегаш болча специалисташ хиннна дІаоттаґіа.

Ніьхьаґіна разрядца роздаттиеца йолаш уьхьаьа болх бен я Берлин-хоеса Махьмада Мерет. 1975 шера № 15 йоьа ГПТУ чакхъьлаьхьчуьл ґіеґіаьгіа уьхьаьа балха ера яз. Цу хана денз хьаьнала къьхьегаш ха я йоьгіа Мерет, новкъостаьгіа еаьшш ніаьчьа ерригаш разьа болаьшш.

— Дуьхьа хіамал дезаґіа хіама дац лаьттаьгіа — йоьх Мерета, — цуьхьгіа нийчьеш йоьла дуьхьа хіама чам болаьшш. Дца бехам болаьшш, дІаьчьа тіеІаьгіа дезіах дагтіоьдолаьгіа хіла дезаьа. Хіаьла чам болаьшш хіама а дІаа, виза арахьоьлча сего оьлгіа барзалла дезаґіан дозаґіен хіама хурггдан.

Мерета барзал оьлаш, ловца боьжьаьшш, дет тіара доґіа дІайда дешаьш яздьаьл Махачкалерча болхлоьа, Нальчикерча хьаьжаьмлаьш, Ростоверіа студентка, Веданарча ахархочо, «Атаґинский» совхозо балхаьоьшш, ялха дуьхьаьа ніаьа.

— Мерет дика болхо я, — йоьх цун хьеьлаьчь хиннача. Хіаьз производства хьаьлаьгіаьгіа волчо Байдуьхоь Джуьмад Байдиевича.

— Хьаьнарг къьхьегаьгіа о я из, вафе Іаьмаьа ва чубоаґіан бола нах рьаьо ба цунна. Из кьона болхо тха коллективе къьхьегаьгіа решенте юьхье дІаоттаьл, цу ґіуьлаьхо тха дог гіоздоьх, цуьхьа тха мел ошта болхьоьгіа ловрхіа а ловрхі, еса е еза Барнинхоеса.

Хьаьнарг хьаьнала къьхьегаьгіа ялха ба ба ца кафе. Царна юьхье ба производстве хьаьлха латташ а коммунистическин къьхьегаьгіа уйриьнаьгіа а Йоьа Крупноьа Валентина, диьлаґіеча разряда повар Эльбиева Аза, поварш Ладаса Геннадий, Бутаєва Зулай, Гаущенко Вера. Уш а ба «бедре» ца ніаьре болаьш нах чам болаьшш дегіах латаш хіама дІа дІаьхьара.

А. ПЬЯНИКОВ.

ХІАНЗ КЪОВСАМ ДЕНТАРА ДЕНА ГІАЬГІУЛ БОАГІА

Дентара денга сакъерданегіа хулаш доагіа Грозне мехка волейболаьх йолча чемпионата хьаьлаьгіа тур чаьгіьнкха ялха ахьаьа ніаьшаґіьнкхйітача «А» классе хьаьлаьрча лигерча командий ловзарш.

Кхетадеш ма-хиллера, Грозиерча волейбол кварий тергам дуьхьаґіа ґіаьзз ерриг матчаш «Динамо» стадионерча кердача спортзале чаьхьіоьгіа шоьй командаца — «Автомобилиста» ловзаро. Хіанзарчоь царна тоьаг бар деш хьаьбоаґіа «Автомобилисташ» волейболисташ. Ніитта, ялха ахьаьлаґіна дийнаьхьа цар цІьаьнна шекьаьла йоьш йоьаґіча тайнара хьаьлаьгіаш шоьй гоьзаьн шоьшца лоьхьаьш гіоьнна. Ашкьабдерча «Зелмет» яхача команда йолзуьл дикка лаьхьаґіа хілар. Ніаьтта хьаьлаьра яхе парти хьа а йоьаьгіа счет 3:0 а йолаш котьаьлар «Автомобилист».

Цу тайнара счет йолаш шу дийнаьхьа Ташкентерча «Динамо» эшайр Шевченко яьлча городера «Труд», хіаьта Таллаьнерча «Калинко» — Душанбера «Хосилот». Кьаьстта яра кьоьсам латташ а сакъерданеа а хилар Тбилисерча «Спартакан» Бакурча СКА яхача командаьн юьхье хиннна ніаьшаґіьнкхетар. Шоайла тенир кьоьстеьара пхи парти чаьхьіоьгіа йийзар цар. Ґіеґіаґіа парти хьа а йоьаьгіа, счет 3:2 а йолаш котьаьлар Грузие спортсменаш.

Цу дийнаьхьа Малхбузен электрическин сеней спортзале ловзаш хиннача командаца юьхье Ростовера эскархоца счет 3:1 а йолаш эшайр Ереванера «Арменельектроника». Ніаьтта шозза ніийчуьл ґіеґіаьгіа хьаьлаьра котьо лыьжьаьр Кишиневера СК командаца ловзаш хиннче Вильнюсера «Куроапаратурф» (3:2). Цхьаьтторг 3:0 счет а йолаш Свердловскера «Уралмашзаводе» эшайр Львовера «Спартан». Ленинградера «Динамос» — Гомеьера «Проектфой».

Самардийнаьхьа йиллача хьаьжьчьа сахьаьт соьгіа Тіеьхьадаьлар Грозиера «Автомобилистан Львовера «Спартакан» юьхье хинна ловзар. Хіама ньаьчь, цун хьаьлхаґіа хиннача кхьь ніаьшаґіьнсетарах ґіеґіаґіа ваьхьгіа йиьз парти ніоьгіаґіа доьзаьг сецш. Цу дийнаьхьа Таллинерча «Калевоз» эшайр Вильнюсера «Куроапаратурф» 3:1. Гомеьера «Проектфой» команда Кишиневера СК — 3:2. Кьаьстта сакъерданеа хилар Свердловскера «Уралэлектротехмаш» Ташкентера «Динамо» командаьн юьхьера ловзар. Цун хьаьлхаґіа шозех хіарне дійнаьхьа хьаьлаьчча хиннче ехонна оьнг хьаьлар цу командаьца. Цудухьа хіара бурган мьаьсен лаьхьа говзал гойтар спортсменаш. Тіехьара ніеґіаґіа парти чаьхьаллаьца хала дар царех малаґіа кокинда йоьгіарьйа аьв. Дале а, совле «Динамосе» йиьзар.

Царна тіехьа ловзе аранначе «Автомобилисто» шийла хайра хало ца ешаьгіа счет 3:0 а йолаш эшайр Львовера «Спартан». Селкин чемпионате салоіа ди дар. Хіаьте талан эан команда Ташкентера «Динамоца» ловзаш я.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

7 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

6.00 — «Ки».
6.40 — Ґіуьнаьгіа гимнастика.
7.00 — «Ґіуьнаьгіа, ніаьа ялха мотторг хьаьвоьаґіа?»
8.30 — «Зенитаьгіа» яьа Берлинера ґіеґіаґіа ковмаьнаьш.
10.30 — ДІаьаьа Дуьнен хьаьлаьгіа-юьхьера конкурсий лауреата В. Грельнер (фортепиано). Чаьхьаьчьа — серенадерш.
14.30 — Керлаьдерш.
14.60 — Ніаьта тенниьчьаьнна студей документальнн фильмий серия.
15.35 — «Хьаьгіа хоьг». Берлина ґіеґіаґіа Украинаьса ССР Пачхьаьлаьгіа хьаьгіа хьо ялха ловзаьнна дика фильм-концерт (Киев).
16.30 — «Боьлхьаьа бола беседа».
17.00 — «Кежьаьа хьа заьгаьра».
17.30 — «Мурманскера ґіеґіаґіа хьаьлаьгіа ґіоьаьгіа». 18-ча бІаьььаьра французин жьаьнчь. 2-ча передача.
18.00 — Ленинаьгіа ниьаьлонгі университет.
19.30 — «Сьаьгіардаьне мотаьнна».
19.45 — «Тіехьа дуьнен тіа».
19.00 — Фотурин кенара кос-сеьдаьш хеталарца «Нуьмаьа ца Москуьнгіа ґіаьнгіа ніаьа ваьгіа» Боьх дуьнен хьаьлаьгіа юьхьера яьььаьа. Шийла ніаьаьа хеталйаьр. Лондо программа. Ленинаьгіа Центральнаьгіа стадиона сахьта Дмитриева трансляци. Чаьхьаьчьа — ґіеґіаґіа бола дуьнен чемпионат. Ковнаьа. Берлинаьгіа передача.
21.00 — «Ки».
21.35 — Искусства гоьзаьнгіа зегіргойн концерт. Останкине вокаьрнгіа студия передача.
Чаьхьаьчьа — «Тіехьа дуьнен тіа» яьа информаьионнгі выпуск.

II ПРОГРАММА

15.00 — «Адамаьгіа хьаьгіа» яьа ґіаьнгіа-ковмаьнаьш фильм.
16.10 — «Хьаьгіа ковтесе». Р. Ахматовнгі хьаьаьаьнна стрт (ньаьчьа мотторг).
16.40 — Керлаьдерш.
16.50 — «Ніаьна, хьаьаьаьгіа» (ґіеґіаґіа мотторг).
17.20 — «КенАЗ — из ней дар ина документальнн фильм.
17.40 — «Ньаьч-Ґіеґіаґіа» (ґіеґіаґіа мотторг).
Информаьионнгі программа (эрсий, ґіеґіаґіа мотторг).
18.00 — Хьаьлаьгіа ґіуьнаьгіа «Аьаьаьа ніаьгіа ньаьа мастерг хьаьаьаьгіа ковлаьнаьш бола СССР чемпионат.
19.00 — «Вай ньаьй мекк». Сибирскин Ґіаьнгіа Малхбоьаьгіа ґіеґіаьгіа. Концертаьгіа.
19.35 — «Самаьгіа ньаьа». Г. Спасаьа ньаьгіа ньаьгіа сценте.
20.15 — «Бейсе дьаьчьаьа хьаьаьа ньаьа, берашш».
20.30 — «Дикьаьгіа ньаьгіа вокальнгі-инструментальнгі ансамбля концерт.
21.00 — «Ньаьаьгіа ґіаьнгіа». Рубрика Николая ньаьгіа. Фильм-концерт.
21.40 — «Ньаьгіаьгіа ґіаьнгіа». Ґіеґіаґіа ньаьгіа. Шоьаьгіа серия.

8 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ки».
8.40 — Ґіуьнаьгіа гимнастика.
9.00 — «Ньаьчьаьгіа ньаьгіа».
9.40 — «Ґіуьнаьгіа ньаьа хьаьаьа» яьа художественнн фильм.
11.15 — «Дьаьаьгіа Э. В. Андреева ньаьгіа ґіеґіаґіа ньаьгіа оьаьгіа». Художественнн кунгаьгіа а мотторг ньаьгіа а Ньаьгіа. Ленинградера передача.
Чаьхьаьчьа — керлаьдерш.
14.30 — Керлаьдерш.
14.50 — «Хьаьгіа ньаьгіа — хьаьаьаьгіа ньаьгіа». Кинопрограмм.
15.50 — «Шьаьгіа ньаьгіа ньаьгіа». Ньаьгіаьгіа ньаьгіа. Эдуьнаьгіа.
16.30 — «Москаьгіа москаьчьаьгіа».
16.50 — «Ґіеґіаґіа ньаьгіа ґіеґіаьгіа, ньаьгіа ньаьгіа ґіеґіаьгіа». Ленинградера передача.
17.35 — «Жьаьгіа ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа Мальцева» яьа фильм концерт ґіеґіаьгіа ньаьгіа ньаьгіа.
18.35 — «Ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа мультфильм.
19.45 — «Ґіеґіаґіа ньаьгіа ґіеґіаґіа».
20.00 — «РСФСР Пачхьаьлаьгіа ньаьгіа ньаьгіа». Мадам ньаьгіа СССР ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа.
20.35 — «Ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа ньаьгіа